

Artikel uit het bulletin van de
Antwerpse Vereniging voor Bouwhistorie en Geschiedenis*

(*vzw opgericht in 1963, tot juni 2007 Antwerpse Vereniging voor Bodem en Grotonderzoek)

Van der Wee, P., 'Editoriaal' (i.v.m. deklassering en gedeeltelijke sloop van het beschermd monument "Karbonkelhuis", Groenplaats 33), *Bulletin van de Antwerpse vereniging voor bodem- en grotonderzoek*, 1985/5, 2-4.

Download van: <http://www.avbg.be/bulletin.html>
Contact: <http://www.avbg.be/contact.html>

© 2008-2009 Tim Bisschops & Antwerpse Vereniging voor Bouwhistorie en Geschiedenis vzw. Tekst en afbeeldingen strikt voor persoonlijk gebruik. Publiek of commercieel gebruik enkel mits schriftelijke toestemming van het bestuur van de AVBG.

ANTWERPSE VERENIGING VOOR
BODEM- EN GROTONDERZOEK
BULLETTIN : 1985 / N° 5

SEPT. — OKT.

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

A.V.B.G. verzet zich ...

tegen deklassering.

Monumentenzorgend Antwerpen zit met een probleem. Vele oude panden beschikken over een achterhuis dat vroeger de functie van woonruimte had. Het voorhuis diende voor handelsdoeleinden.

Wanneer monumentenzorgend Antwerpen aan de restauratie van het voorhuis denkt, veronderstelt het dat het achterhuis eveneens aan restauratie toe is. Zeker als het gaat, zoals in het geval van het Karbonkelhuis op de Groenplaats, eigendom van het warenhuisketen GB-Inno-BM, of van het achterhuis Kaasstraat 11/13, eigendom van de Stad Antwerpen, om beschermde "MONUMENTEN".
Vergeet het maar!

Monumentenzorg is een mooie zaak ...

Zoals wij het de laatste jaren ervaren is de officiële monumentenzorg een mooie zaak -voor bepaalde belangengroepen. Alle mogelijkheden liggen voor het grijpen, alle opties zijn realiseerbaar, mits je maar het goede kanaal volgt. Doe het zoals je wil, haal er het maximum aan gemeenschapsgeld uit -en verkoop het dan als perfecte restauratie via de klassieke media.

Woensdag 13 november 1985

D.A.M.

REGIONAAL

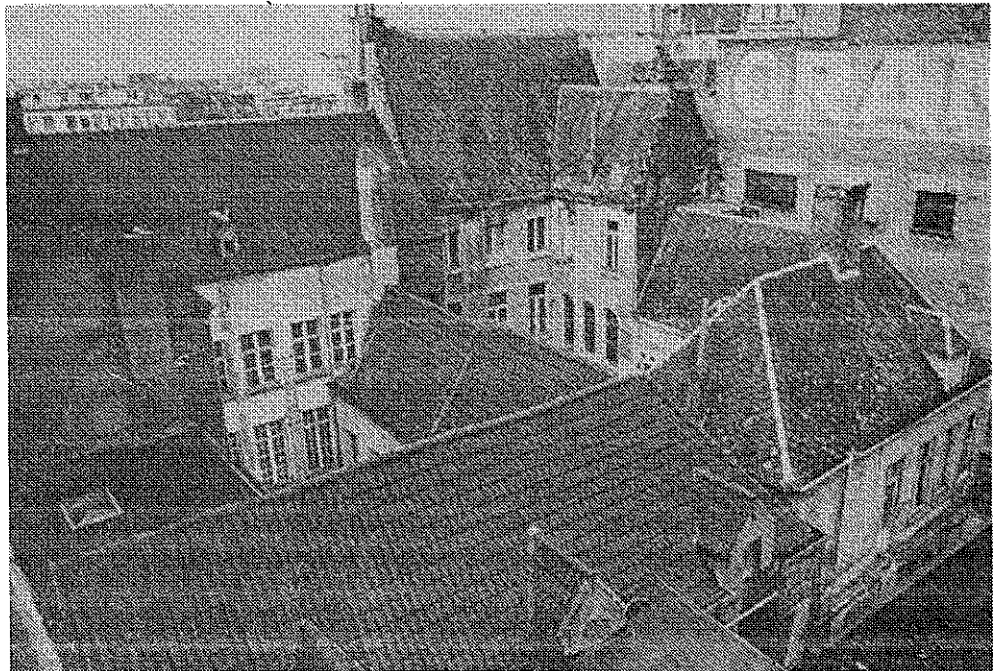
Hele restauratie Karbonkelhuis kost teveel

(Eigen berichtgeving)

ANTWERPEN. In een persmededeling heeft minister van Cultuur Poma de redenen bekendgemaakt waarom niet werd ingegaan op de vraag van monumentenverenigingen het hele Karbonkelhuis aan de Groenplaats te blijven beschermen. Het behoud van de algehele klassering en de ermee gepaard gaande kosten vielen voor de Vlaamse Gemeenschap te hoog uit, zo blijkt uit de persmededeling.

In de persmededeling argumenteert Kulturminister Poma dat restauratie van de nu gedeclasseerde achterbouw van het Karbonkelhuis «afbreken en heropbouwen» zou betekend hebben en dat gezien de hoge kosten ervan de Vlaamse regering besloot van die gehele restauratie af te zien.

Volgens de minister heeft hij en zijn collega's zich laten leiden door een ander aspect van klassering van monumenten «de functionaliteit, ofte gebruiksmogelijkheden van het gebouw na restauratie». Door resoluut te opteren voor een gedeeltelijke klassering kan aan de minder waardevolle achterbouw kan een nieuwe meer functionele bestemming worden gegeven», zo meldt de minister. al voegt hij er niet

Op deze foto is het af te breken deel van het Karbonkelhuis duidelijk te zien (gebouwen rond binnenkoertje rechts). De afbrekers hebben als het ware al de stippellijnen (zie gewitte pannen) ter voorbereiding van hun werk aangebracht. (Foto Edward Schellens)

aan toe dat de ruimte die vrij komt door het wegslagen van het achterhuis enkel zal gebruikt worden om de bestaande GB-parking uit te breiden. Een uitbreiding waarmee stadsplanologen dan weer niet gelukkig zijn omdat die het verkeer rond het Groenplaats alleen maar zal doen toenemen.
De minister merkt voorts op dat de restauratie van het voorste

deel van het Karbonkelhuis (door GB in 1977 nog publiekelijk beloofd) «met deskundige begeleiding van de ontwerpers enkel een waardevermeerdering kan betekenen voor de Antwerpse Groenplaats. Deze zinvolle en weloverwogen beslissing mag niet van aard zijn zich blind te staren op enkele meters oude muren die gesloopt worden», aldus de minister van Cultuur

«Het bewaren en het klasseren van de achterbouw leek de beleidsvoerders geen zinvol argument omdat het gebouw door omliggende en overwoekere de hoogbouw onttrokken is aan het zicht», aldus minister Poma. Argumenten dat het achterhuis één en ondeelbaar is met het voorhuis en dat het achterhuis ook zijn historische waarde heeft,

zoals die vorige week in onze krant door stadsgids George Van Cauwenbergh werden uiteengezet, haalden het bij de Vlaamse bewindvoerders niet. Als magere troost meldt minister Poma in zijn persmededeling dat het voorhuis na herstelling zal opengesteld worden voor culturele doeleinden.

(JVD)

De deklassering van het achterhuis van het Karbonkelhuis.

In De Antwerpse Morgen van 13 november 1985 verscheen een verhelderend artikel over het lot van het achterhuis van het Karbonkelhuis, Groenplaats 33, met citaten uit een persmededeling van de uittredende Gemeenschapsminister voor Cultuur K. Poma, waarin deze een zgn. "motivatie" geeft voor de deklassering van dit achterhuis.

Voortgaande op dit krantenartikel was het hoofdargument hiervoor de kostprijs: "Het behoud van de algehele klassering en de hiermee gepaard gaande kosten vallen voor de Vlaamse Gemeenschap te hoog uit". Restauratie van de nu gede-klasseerde achterbouw zou "afbreken en heropbouwen" betekend hebben.

Wij maken hierbij onmiddellijk de bedenking of een klassering noodzakelijkerwijze gepaard moet gaan met een restauratie. En als restauratie dan toch volgt, of die dan "afbreken en heropbouwen" kan/mag betekenen.

Wij hebben hier de grote vrees en het zware vermoeden dat het officiële monumentenzorg-"beleid" erop gericht is ons al deze afbraken en nieuwbouwen, of andere dure technische hoogstandjes als een nec plus ultra aan te smeren. Voorbeelden van imitatie-architectuur en technische prestaties zijn legio: denken we maar aan de "restauraties" van de Kaasstraat 7-13, het Hessenhuis, de Stadsbibliotheek op het Conscienceplein, "den Branthaek" in de Lange Nieuwstraat. Het gaat hier telkens om een extra-zware aanpak.

"Afbreken en heropbouwen" dus. Zeer duur. Waarom dan? Wie heeft hier belang bij.

Wij, "den burger", in alle geval niet. Wij betalen.

Wie dan wel? Het aannemersbedrijf dat wél erkend moet zijn voor deze werken (Staatserkenning D 26. We tellen er slechts enkele per provincie)? De architecten van deze grootse werken (hun ereloon bedraagt \pm 12%, afhankelijk van het totaalbedrag der aanbesteding)?

De "who is who in restauration" even natrekken kan zeer instructief zijn.

In verband met de deklassering van het achterhuis van het Karbonkelhuis is er ook nog het aspect "funktionaliteit, ofte gebruiksmogelijkheden van het gebouw na restauratie". Zoals in de persmededeling gezegd: door resoluut (!) te opteren voor een gedeeltelijke klassering, kan aan de minder waardevolle achterbouw een nieuwe, meer funktionele bestemming gegeven worden. Hierover wordt geen twijfel gelaten; het betreft de uitbreiding van de GB-parking.

De achterbouw wordt verder ook nog vlotweg als "minder waardevol" bestempeld. Maar van enig wetenschappelijk bouwarcheologisch vooronderzoek is er nooit sprake geweest. Hoe komt men dan tot zo'n waardebeoordeling?

Nog meer verantwoording voor deze "verantwoorde en weloverwogen beslissing" van K. Poma vinden we in de volgend passage: "Het bewaren en het klasseren van de achterbouw leek de beleidsvoerders geen zinvol argument omdat het gebouw door omliggende en overwoekerende hoogbouw onttrokken is aan het zicht". Zonder "de beleidsvoerders" zou die hoogbouw daar uiteraard niet gekomen zijn. Bovendien is die hoogbouw geen argument. Misschien ontdekken "de beleidsvoerders" binnen enkele tientallen jaren dat het in feite "zinvol en overwogen" is om die recente betonrommel van een parking af te breken om een waardevol, zowat 500 jaar oud gebouwencomplex te valoriseren.

Op de foto uit de krant (foto Edward Schellens) kan men overigens maar al te goed zien dat het Karbonkelhuis verre van overwoekerd is. Het is een luchtige, over een ruime binnenkoer beschikkende doering, waarvan zelfs de achtergevel van het achterhuis over voldoende lichtinval beschikt.

Voor een gebouw dat alleen maar afgebroken en heropgebouwd zou kunnen worden ziet het er verder heel goed uit.

Wat de functie betreft: het voorhuis zou voor culturele doeleinden gebruikt

worden. Waarom kan aan de achterliggende gebouwen niet diezelfde functie toebedeeld worden?

Wij stellen de volgende vragen aan "de beleidsvoerders":

-hoe zit het met het echte bouwkundig-archeologisch onderzoek van het geheel?
Waar blijft een ernstig, onpartijdig, wetenschappelijk onderzoek van het huis?
-hebben "de beleidsvoerders" ooit een ogenblik besteed aan het gebouw naast het Karbonkelhuis?

Hier staat, Groenplaats 35, een even eerbiedwaardige "bouwval" stoer rechtop.
Of is dit gebouw geen eerbied waard omdat het een nieuwe gevel meekreeg?

Het achterhuis Kaasstraat 11/13: een zelfde afgang?

Het is zo: dit achterhuis past niet in "het project".

Het staat daar nogal hinderlijk tussen al die nieuwbouw. Het kan niet zacht gerestaureerd worden want dan zou het gaan vloeken met de rest.

Volgens het aanbestedingsdossier, ons toegestuurd voor advies, kost het "afbreken en heropbouwen" om en bij de 11 miljoen (zie Bull. A.V.B.G., 1985, nr. 1, pp. 2-3). Om uiteindelijk te komen tot wat? Een zeer dure nieuwbouw, zoals in het geval van de huizen aan de straatzijde.

Bovenop is er recentelijk het probleem van opschoren gekomen (zie hierover de persmededeling van schepen Wellens), in het kader van de afbraakwerken aan de Suikerrui.

Voor het privé-erfgoed Kaasstraat 17 brengen die curieus genoeg geen problemen mee, maar wat het achterhuis Kaasstraat 11/13 betreft kampt men plots met stabiliteitsproblemen.

Deklassering volgt.

Waar het fout zit.

Wil je een monument? Wil je er iets bepaalds van maken met subsidies? Wil je praktische raadgeving?

Geen probleem: koop een oud pand dat als monument beschermd is. Goed wetend wat je er wil van maken, breek er dan in af wat je hindert (niet aan de straatkant, want dat ziet men!). Behoud enkel wat bruikbaar is in het kader van je project. Noem dit dan bouwhistorisch onderzoek en werk dit degelijk uit op papier. Controle is nu toch niet meer mogelijk.

Neem dan een architect aan (het is ten slotte wettelijk verplicht). Geef hem de resten van het monument, met alle informatie, en leg hem duidelijk uit wat je wil als eindproject. Hieruit resulteert een restauratiedossier in negeenvoud.

Is er een deel van het monument hinderlijk? Volg dan de andere weg: neem "de beleidsvoerders" onder de arm en gebruik het Karbonkelhuis als voorbeeld van wat allemaal kan.

Waar ligt de fout? In het feit dat de bestaande wetgeving en procedures uitgedokterd zijn om alle armslag toe te laten. Natuurlijk is er wel een toezichtsorgaan: de Koninklijke Commissie voor Monumenten- en Landschapszorg. Maar die geeft enkel een niet bindend advies.

Wat duidelijk ontbreekt in de ganse procedure is het volgende: de verplichting tot vooronderzoek van het monument, door deskundigen, en los van, en voorafgaand aan welk project van restauratie ook. Een objectieve evaluatie, ter inzage van de geïnteresseerden. Pas nadien, en rekeninghoudend met dit onderzoek, kan indien nodig een restauratieproject opgesteld worden met subsidiëring door de gemeenschap: U en ik.

Peter VAN DER WEE